

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula VII. Unum uni est contrarium

urn:nbn:de:bsz:31-102400

frigidum in sexto sunt adæquatè contraria, cum ut extrema opponantur; & tamen non distant maxime sub eodem genere, quia plus distant calidum in octavo gradu, & frigidum in octavo.

XIV. Resp. Calidum ut octo, & frigidum ut octo, plus distant in ratione graduum. sed non quoad essentiam: æquè enim essentia caloris & frigoris cum sufficienti repugnantia reperitur in sexto gradu, atque in octavo.

XIV. Tandem notandum, Philosophum loqui de contrariis propriè sic dictis. *Sicut à reliquis oppositionis generibus distinguuntur, cum dicit, contraria maxime distare sub eodem genere.* Et certè hoc non competere privativè & contradictoriè oppositis, manifestum est, quia eorum unum est quid positivum, alterum verò negatio; sed positivum & negatio sub uno communi genere non continentur.

REGULA VII.

Unum uni est contrarium.

I. *Perspicuum est, inquit Aristoteles X. Met. c. VI. t. 14. uni plura contraria esse non posse. Quod reperit t. 17. & assignat simul rationem, quia nimirum inter contraria est maxima distantia; at maxima distantia tantum est inter duo.*

II. *Et si autem loquitur de contrariis, idem tamen verè ad reliqua tria oppositionis genera accommodare, & universaliter sic pronunciare li-*

H h h

cct.

cet. *Unum uni tantum est oppositum.* Sic duplex tantum dimidio opponitur; cæcus tantum videnti; homo tantum non homini, & vice versâ.

III. Dicis: Videns & cæco opponitur, & non videnti. E. unum opponitur pluribus. Resp. Unum uni tantum opponitur *in eodem oppositionis genere.* In diversis oppositionum generibus unum pluribus opponi potest, uti fit in presenti exemplo. Videns enim opponitur & cæco, & non videnti, sed in diversis oppositionis generibus, quia illi privativè, huic verò contradictoriè opponitur.

IV. Sed instas: Album opponitur non tantum nigro, sed & rubro, flavo, viridi, &c. & quidem in eodem genere oppositionis: omnibus enim illis opponitur ut contrariis.

V. Respondent quidam, album opponi viridi, flavo, rubro &c. non autem ut contrarium contrariis, sed ut disparatum disparatis. At certum est, plura posse inter se opponi, ut disparata sicut non tantum disparata sunt dulcedo & albedo, sed & dulcedo & flavedo. Neque in nostrâ Regulâ disparata comprehendi debent, verum illa certè ratione contraria dici posse, ostensum est *Reg præced.* Dicimus autem Regulam veram esse de iis, quæ adæquatè opponuntur: inadæquatè enim unum pluribus opponi potest. Et certè ipsa ratio Regulæ, quâ §. I. ex Aristotele adduximus, tantum procedit de adæquatè oppositis. Nam inter inadæquata contraria non est maxima distantia. Ex

ipso

ipso et
qui nisi
ma adæ
Respon
nitor, r
quarè a
nâ ad p
que un
VLS
nulla c
Regulæ
tur mu
Hoc au
(II.) M
unum
fa. N
non ta
ponitu
quod a
IIX. (I
sed & r
VII.
sideran
& rebu
quid, n
2. For
pe ut a
do neg
poni m

ipso etiam textu perspicitur, Aristotelem non lo-
qui nisi tantum de extremis. At tantum extre-
ma adaequatè opponantur. Hinc jam liquet.
Responsio ad Argumentum, quia album oppo-
nitur, rubro, flavo, viridi, &c. inadaequatè, ada-
quatè autem tantum nigro. Atque ex hac doctri-
na ad plura alia similia argumenta, quæ objici
queunt responderi potest.

VI. Sed antequàm ad alia transeamus, alia non-
nulla consideranda & discutienda veniunt, quæ
Regulæ nostræ obstare videntur. (I.) *Unum opponi-
tur multis*, sicut docet Aristoteles. *X. Met. c. V. & IX.*
Hoc autem directè Regulæ nostræ est contrarium.
(II.) *Multis opponuntur unum & paucum*, sed
unum & paucum non sunt idem, sed duo diver-
sa. Nam tres homines v. g. sunt pauci homines,
non tamen sunt unus homo. (III.) *Æquale op-
ponitur magno & parvo, sive majori & minori*,
quod accuratè probat Aristoteles *cir. Lib. X c.*
II. X. (IV.) *Filius non tantum opponitur patri*,
sed & matri.

VII. Ad I. Resp. Unum & multa bifariam con-
siderantur: 1. *Materialiter*, pro re, quæ est una,
& rebus, quæ sunt multæ: sicut albedo est unum
quid, nigredo verò, flavedo & rubedo sunt multa.
2. *Formaliter* & ut loquuntur *in actu signato*, nem-
pe ut attenduntur eorū rationes formales. Quan-
do negatur, per nostram Regulam unum op-
poni multis, sermo est de iis, ut sumuntur priori

modò, & quæritur v. g. an albedo non tantùm opponatur nigredini, sed & rubedini, & aliis intermediis coloribus? albedo enim & rubedo, & alii intermedii colores multi sunt. At quando Aristoteles disputat, unum opponi multis, loquitur de iisdem posteriori modò, & hoc unum opponitur multis; quia ut ratio unius, sic & ratio multitudinis, seu per quam formaliter constituuntur multa, est una, & à rationibus aliorum distincta.

IX. Ad II. Respondet ipse Aristoteles *cit. c. IX.* vocem *multa* bifariam sumi: I. *Comparativè* quatenus significat non quemlibet numerum seu multitudinem, sed excedentem, & sic ipsi opponuntur *pauca*, quæ vox & ipsa significat multitudinem, non quamlibet verò, sed deficientem. Ut si heri fuerint in foro 100, homines, hodiè tantùm 10. dicitur heri multos fuisse, hodiè paucos II. *Absolutè* & sic *multa* dicuntur, quæcunque sunt plura uno, quâ ratione quilibet numerus, etiam binarius, est multa quædam: cum enim duplex sit multiplex, E. & duo sunt multa. Hâc igitur ratione multis non pauca, (cùm sub multis comprehendatur) sed unum tantùm opponitur. Et si igitur multis opponuntur unum & pauca, per hoc tamen non fit, ut duo opponantur uni & eidem, propterea quod id, quod æquivocum est, unum non est.

IX. Ad III. Respondet Aristoteles *l. c. Metaphysicæ*
gnum

gnum & parvum seu majus & minus, opponi equali non ut contraria, sed ut in oppositione privativa, ita nimirum, ut majus & minus sint habitus, cum illud dicatur id, quod excedit, hoc verò id, quod exceditur. At æquale, inquit, est, quod nec magnum, nec parvum est, aptum autem naturâ est, ut sit magnum & parvum. Quâ responsione omnino Aristoteles significare videtur, id, quod docuit, unum uni tantum contrarium esse, se velle tantum de contrariis intellectum, nec necesse esse, ut univèrsim de aliis oppositionum generibus verum sit.

X. Existimò autem responderi etiam posse, licet ad alia oppositionis genera quoque extendatur. Nam æquali opponitur adæquatè & primò non nisi inæquatè; at majus & minus inadæquatè, (neutrum enim tollit totam rationem æqualis) & quantum utrumque est inæquale. Quæ responsio ex iis, quæ S. V. & in præcéd. Regulâ diximus, manifesta est.

XI. Ad IV. secundum nonnullos potest responderi: in filio esse aliam specie relationem, quâ ad matrem, aliam, quâ ad patrem referatur: quia statuunt, etiam relationes patris & matris specie differre, eò, quod ille activè, hæc passivè tantum ad generationem concurrat. Ita sentit Ferrara II. contra gentes c. XI. §. ex istis. Juxta quam sententiam licet filius opponatur duobus, scilicet patri & matri, tamen id, quod ipsi oppo-

nitur, quamvis ratione subjecti seu materialiter sit unum, formaliter tamen non est unum: quia alia est formaliter relatio, quâ ad Patrem, & alia quâ ad matrem filius refertur. At hic, non identitas vel diversitas subjecti, sed ejus, quod formale est, attenditur.

XII. Alii, qui cum Galenô credunt, etiam matrem activè ad generationem concurrere, statunt, relationem paternitatis & maternitatis non differre specie, indeque etiam in filiô non esse relationes specie diversas, quarum unâ ad patrem, alterâ ad matrem referatur. Quæ sententia videtur placere Soario *Disput. Met. XLII. s. XVII. n. 26. & seqq.* Quod si verum est, filius refertur ad patrem & ad matrem, non tanquàm ad duo diversa & specie differentia opposita, sed tantum tanquàm ad duo numero & accidentaliter differentis, unum autem specie. At quod dicitur *unum unum tantum opponi*, intelligendum est de uno specie, non numero.

REGULA IX.

Contradictoria nec simul vera, nec simul falsa esse possunt.

Vel:

Alterum contradictoriorum affirmatur vel negatur de quolibet.

I. Prima sunt ista principia, & mentibus hominum naturaliter insita. Debent autem in iis observari quatuor illæ conditiones, quas Aristote-